

DEPARTAMENT DE MÚSICA
MÚSICA 4t ESO

ÍNDEX

1. Introducció

- 1.1. Justificació de la programació
- 1.2. Contextualització

2. Objectius de l'etapa vinculats a la matèria

3. Competències

4. Continguts

5. Unitats didàctiques

- 5.1. Organització
- 5.2. Distribució temporal

6. Metodologia. Orientacions didàctiques:

- 6.1. Metodologia general i específica
- 6.2. Recursos didàctics i organitzatius
- 6.3. Activitats i estratègies d'ensenyança i aprenentatge
- 6.4. Activitats complementàries i extraescolars

7. Avaluació de l'alumnat

- 7.1. Criteris d'avaluació (incloent-hi els dels alumnes amb necessitats educatives especials, havent adequat abans els objectius generals dels continguts per a ells)
- 7.2. Instruments d'avaluació
- 7.3. Criteris de qualificació i promoció
- 7.4. Activitats de reforç, d'ampliació i de recuperació per a pendents

8. Mesures d'atenció a l'alumnat amb necessitats específiques de recolzament educatiu o amb necessitat de compensació educativa

9. Elements transversals

- 9.1. Foment de la lectura
- 9.2. Comprensió lectora
- 9.3. Expressió oral i escrita
- 9.4. Comunicació audiovisual
- 9.5. TIC (incloent-hi mesures per a difondre les bones pràctiques en el seu ús)
- 9.6. Emprenedor/a
- 9.7. Educació cívica i constitucional

10. Avaluació de la pràctica docent i indicadors de consecució, tant per a avaluar els aprenentatges de l'alumnat com els processos d'ensenyança i la pròpia pràctica docent

1. Introducció

1.1. Justificació de la programació

La música és una manifestació artística inherent al ser humà des dels seus orígens, i constituïx un dels trets més característics de qualsevol societat o cultura. Com a llenguatge i mitjà de comunicació no verbal és un element molt present al llarg de la vida de les persones, per la qual cosa la seua inclusió en l'educació té un valor fonamental. Igual que altres llenguatges artístics, servix com a mitjà d'expressió d'idees, pensaments i emocions.

En l'actualitat, la música és un dels principals referents d'identificació juvenil. Els ràpids avanços tecnològics dels últims temps l'han convertit en un producte de consum massiu. S'han multiplicat i simplificat els modes d'accés a les fonts, així com a les diverses formes de creació i interpretació musical: Internet, dispositius mòbils, reproductors d'àudio o videojocs. En la societat de la informació i la comunicació és fonamental fer un ús creatiu, al mateix temps que responsable i crític, d'eixes noves ferramentes tecnològiques. L'educació musical contribuïx al desenrotllament integral de la persona, fomentant l'atenció, la memòria, la sensibilitat estètica, la reflexió i la creativitat; promou l'autoconeixement i la maduresa emocional, aspectes fonamentals per a refermar la pròpia identitat, en una etapa d'importants canvis com és l'adolescència. La matèria també afavorix el treball col·laboratiu i el desenrotllament de valors com l'esforç, la constància, el respecte a l'altre o l'assumpció de responsabilitats.

Oferir a l'alumnat un vocabulari que permeta la descripció de fenòmens musicals, una comprensió del llenguatge musical com a mitjà d'expressió artística, una sensibilitat cap a l'expressió musical i l'enteniment de la música com un fenomen imbricat en la societat són, entre altres, els objectius d'esta matèria.

La rellevància de la música en la societat valenciana a través de diverses institucions i iniciatives, conforma una infraestructura que predisposa al gaudi i la participació directa en el fet musical. Sens dubte, este ric entorn sonor és un important tret diferencial que ha de tindre un reflex adequat en l'ensenyança obligatòria. Els centres han d'obrir-se a l'exterior i promoure la col·laboració amb les entitats pròximes, a través de diferents propostes (audicions, concerts, xarrades...) que impliquen l'alumnat i les seues famílies.

Els diferents contextos de l'educació musical: personal, acadèmic, social i professional, es potencien entre si tant en l'àmbit cultural com en la vida quotidiana. La recuperació de les nostres tradicions i repertori, junt amb la implicació de l'alumnat amb diferents rols (com a intèrpret, creador, consumidor...) i el gran nombre d'institucions que faciliten la continuïtat acadèmica i professional, afavorixen el disseny de tasques i la creació de productes musicals de gran valor social que resulten motivadors.

Enfront del caràcter més global i vivencial de l'Educació Artística en Primària, el plantejament de l'àrea de Música en Secundària permet una aproximació més

diferenciada i analítica, tenint en compte les característiques evolutives de l'alumnat quant a nivell d'abstracció. Esta diferenciació no impediex, no obstant això, que l'enfocament de la matèria continue sent semblant, articuland-se entorn dels dos eixos fonamentals de l'educació musical: la percepció i l'expressió. Ambdós eixos estan estretament vinculats a través del llenguatge musical, que actua com a element vertebrador. Els continguts de l'àrea s'han organitzat en cinc blocs: "Interpretació i creació", "Escolta", "Contextos musicals i culturals", "Música i tecnologia" i "Elements transversals a la matèria". Tots els blocs estan interrelacionats i els diferents tipus de continguts han de treballar-se en l'aula de forma integrada, perquè els dos eixos de percepció i expressió es potencien entre si.

El desenrotllament i domini del llenguatge musical segueix un procés semblant al de qualsevol llengua materna, per la qual cosa la percepció constituïx l'inici del procés educatiu. Des del bloc "Escolta" s'adquirixen i interioritzen les estructures sonores i els elements del llenguatge musical, necessaris per a la seua comprensió, utilització i gaudi. En "Contextos musicals i culturals" es relaciona el patrimoni musical amb la cultura i la història, a través de l'evolució dels elements musicals en els diferents estils. Quant a la seua seqüenciació temporal, en compte de seguir la línia cronològica habitual des de l'Edat Mitjana, els períodes històrics s'han organitzat començant pels estils de l'Edat Moderna (Renaixement, Barroc i Classicisme), més assimilables a la maduresa cognitiva de l'alumnat.

El bloc "Interpretació i creació" desenrotlla aquelles capacitats vinculades a l'expressió vocal i instrumental, al moviment i la dansa. Es pretén aconseguir un domini bàsic de les tècniques requerides per al cant i la interpretació instrumental, així com els ajustos rítmics i motors associats al moviment. La creació musical, per la seua banda, remet a l'exploració i combinació dels sons per mitjà de la improvisació, l'elaboració d'arranjaments musicals i la composició individual i col·lectiva. El bloc "Música i tecnologies" promou el coneixement i l'ús de la noves tecnologies en relació a la música, aspecte d'especial importància en l'etapa degut a la presència que estes tenen en la vida quotidiana de l'alumnat. El bloc "Elements transversals a la matèria" aporta alguns elements comuns a totes les àrees per al desenrotllament de les competències transversals, complementant els mateixos continguts de la matèria.

En quart curs, en el que la matèria és opcional, es manté la mateixa estructura de blocs per a donar continuïtat a l'etapa, aprofundint en alguns continguts, especialment els vinculats amb les funcions de la música i les professions amb ella relacionades així com la seua relació amb altres llenguatges artístics i mitjans d'expressió.

Els criteris d'avaluació permeten mantindre la continuïtat amb l'etapa primària i obtindre evidències de l'exercici esperat per a cada nivell. En la seua redacció inclouen processos de diferent complexitat, i fan referència a continguts de diferent tipus i naturalesa de l'execució, assegurant així un aprenentatge acumulatiu en relació als estàndards d'aprenentatge.

Respecte a les competències clau, atès el seu caràcter integral, l'àrea de Música contribuïx al desenrotllament de totes elles, però sobretot a la competència "Consciència i expressions culturals" en tots els aspectes que la configuren. Fomenta la capacitat de percebre, comprendre i enriquir-se amb les produccions musicals: una millor comprensió del fet musical afavoreix la seua consideració com a font d'enriquiment personal. El contacte amb les principals

obres de cada període promou la creació d'una identitat cultural. Es potencien actituds obertes i respectuoses, i s'ofereixen elements per a l'elaboració de juís fonamentats respecte als distints gèneres i estils. La interpretació musical, la improvisació i la composició, individual i en grup, permeten expressar idees i sentiments, i adquirir habilitats de cooperació. Finalment, valors com l'esforç, la constància i la disciplina són requisits necessaris per a la creació de qualsevol producció musical de qualitat.

Respecte a la competència en "Comunicació lingüística", en la mesura que constituïx un llenguatge propi amb un codi específic, la matèria de Música contribueix a l'adquisició i ús d'un vocabulari musical bàsic. Des de l'expressió vocal, es potencien destreses relacionades amb la producció de la parla i l'articulació correcta del so. Per mitjà del cant es contribueix al coneixement i gaudi de les llengües, afavorint la interiorització de les estructures lingüístiques, així com l'ampliació dels vocabularis.

En relació a la "Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia", la representació dels paràmetres sonors en la partitura pretén reflectir els atributs, les relacions temporals i les proporcions dels diversos elements musicals. El so com a fenomen físic s'aprecia i es comprèn millor des de l'experiència de l'escolta i l'expressió musical. A més, els continguts relacionats amb la tècnica vocal i instrumental incideixen en el desenrotllament d'esta competència evitant possibles problemes posturals i/o vocals derivats d'un ús incorrecte del cos.

La matèria de Música contribueix de manera directa al desenrotllament de la "Competència digital". La busca, selecció i utilització d'informació musical a través dels mitjans i fonts adequades, així com el coneixement del maquinari i el programari musical, dels formats d'àudio digital i de les tècniques de tractament del so afavoreixen la seua adquisició. Mereixen especial consideració les diferents formes de participació quant a la creació i difusió de continguts musicals, tenint en compte qüestions ètiques com la identitat digital, els drets d'autor, les llicències d'ús o les normes d'interacció digital.

Quant a la competència "Aprendre a aprendre", a través de l'escolta es potencien capacitats fonamentals per a l'aprenentatge autònom com l'atenció, la concentració i la memòria, la reflexió i l'anàlisi. D'altra banda, totes les activitats d'expressió i creació musical requereixen de la presa de consciència sobre les pròpies possibilitats així com la gestió eficaç del temps i dels recursos. En estos processos és imprescindible un alt grau de motivació, així com estratègies de planificació i avaluació per a assolir els objectius proposats.

La matèria de Música també contribueix a l'adquisició de les "Competències socials i cíviques". La participació en activitats musicals, especialment les d'interpretació i creació en grup, promou l'adquisició d'habilitats de relació social. Les experiències col·lectives ofereixen l'oportunitat de coordinar les accions i esforços propis amb els del grup, responsabilitzant-se dels resultats. La participació en concerts solidaris afavoreix "l'aprenentatge servici" i la interacció amb la societat. Per la seua banda, la presa de contacte amb una àmplia varietat de música afavoreix la comprensió de diferents cultures, desenrotllant valors de tolerància, superació de prejuís i interès per la diversitat i la comunicació intercultural.

Finalment, la música contribueix notablement a desenrotllar la competència "Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor", ja que es posen en joc habilitats de planificació, innovació i gestió de projectes a través del desenrotllament de la imaginació i la creativitat. La creació de cançons i coreografies, la selecció i preparació del repertori d'un concert i la creació d'un musical o una òpera escolar, són alguns dels molts projectes a desenrotllar des de l'àrea. En tots ells es promouen habilitats com l'assumpció de riscos, la resolució de problemes, el pensament crític, la perseverança, el sentit de la responsabilitat, l'autoavaluació i la capacitat de lideratge, factors clau per a l'adquisició d'esta competència.

Respecte als elements transversals, tots ells estan implícits i relacionats d'alguna manera amb diversos continguts de l'àrea. La "Comprensió lectora", així com l'"Expressió oral" i l'"Expressió escrita" tenen una presència destacada en quant que complementen, des del llenguatge verbal, els processos bàsics d'adquisició del mateix llenguatge musical. Respecte a la "Comunicació audiovisual", també està present en nombrosos recursos específics en suport audiovisual i a través de la presència de la música en els mitjans audiovisuals (cine, publicitat, vídeos...) El llenguatge audiovisual constitueix en si mateix un contingut a l'hora d'analitzar i crear obres pròpies, però també és un recurs per a estimular i afavorir l'educació musical amb el reforç de la imatge. Les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) compten amb un bloc de continguts específic per al seu ús. Igualment, elements com l'"Emprenedoria" i l'"Educació cívica i constitucional" es treballen per mitjà de projectes col·laboratius en què el respecte i els valors cívics són essencials per a aconseguir un resultat òptim. L'àrea de Música contribueix, a més, a desenrotllar altres elements transversals com el "Desenrotllament sostenible i el medi ambient" a través de l'ús racional dels recursos o per mitjà de la construcció d'instruments musicals amb materials de reciclatge. Respecte als "Riscos d'explotació i abús sexual", sensibilitzant l'alumnat per al reconeixement d'obres musicals que les mostren i estimulant la producció d'altres que les denuncien. Quant a la "Protecció davant d'emergències i catàstrofes", coneixent per endavant els plans d'autoprotecció de teatres i auditoris. En relació a les "Situacions de risc derivades de l'ús de les TIC", prenent precaucions a l'hora realitzar investigacions o de compartir produccions musicals a través de la xarxa.

1.2. Contextualització

En la societat de la informació i la comunicació els sistemes educatius han de donar resposta a les necessitats dels ciutadans del segle XXI i adaptar-se als requeriments de la vida contemporània. Per això, en línia amb les recomanacions del Parlament Europeu, han d'incorporar-se plantejaments metodològics coherents amb el desenrotllament de les competències, les quals han d'integrar-se amb la resta d'elements curriculars per a propiciar una renovació de la pràctica docent. Es proposen nous enfocaments en l'aprenentatge i avaluació que han de suposar un canvi en el paper de l'alumnat com a protagonista del seu aprenentatge. La competència es contempla com a coneixement en la pràctica, un coneixement adquirit a través de la participació activa en la realització de tasques. El rol del docent ha d'orientar-se al disseny de situacions d'aprenentatge que afavorisquen l'aplicació dels coneixements apresos i la promoció de l'activitat dels estudiants.

Hui més que mai és necessari incorporar a les aules els últims avanços que desenrotllen les ciències de l'educació. Només així podrem consolidar el dret de tots i totes a la millor educació possible. L'aprenentatge dialògic entén que les persones aprenem a partir de les interaccions amb altres. Les tertúlies dialògiques musicals constitueixen una poderosa ferramenta per a compartir opinions i sentiments després de l'escolta i l'anàlisi musical. Per la seua banda, l'aprenentatge situat, emfatitza la dimensió social dels processos d'adquisició de les competències, vinculades a un determinat context. L'àrea de música, com a àrea artística, oferix moltes oportunitats per a interactuar amb l'entorn i contextualitzar el treball d'aula, desenrotllant l'aprenentatge servit a través de la participació en concerts benèfics, campanyes de conscienciació per mitjà de *lipdubs*, *flashmobs*, etc. El treball competencial, lluny del mètode únic, invita a la integració dels diversos mètodes actius d'ensenyança: el treball cooperatiu, l'aprenentatge basat en projectes, l'estudi de casos, etc.

La seqüenciació de continguts no ha de plantejar-se a partir de la lògica interna de la música com a ciència o àrea de coneixement, sinó des d'una perspectiva psicopedagògica, segons la qual el principi metodològic fonamental ha de ser la trobada activa i conscient amb la música, procurant que siga de la major qualitat i varietat possible. Els diversos procediments d'escolta i expressió musical constitueixen la porta d'accés a un saber fer des de l'àrea, que parteix dels interessos de l'alumnat i del seu grau de maduresa. Això permet generar valors i actituds de gaudi cap a les propostes que acosten i inviten l'alumnat a la comprensió dels fets i principis musicals d'una forma progressiva i natural. D'esta manera, l'enfocament epistemològic tradicional no obstaculitza l'aprenentatge significatiu de la matèria. L'avaluació ha de ser un procés continu d'obtenció d'informació per a la presa de decisions sobre la millora del procés d'ensenyança-aprenentatge. Els criteris d'avaluació estan redactats com resultats d'aprenentatge amb l'objecte de possibilitar-ne l'observació i avaluació en contextos reals. La seua sintaxi permet una millor selecció dels instruments més adequats (proves objectives, entrevistes, qüestionaris, escales d'observació, etc.) per a avaluar els diferents tipus de continguts. Les rúbriques són un instrument molt apropiat per a valorar els continguts procedimentals de l'àrea, atès que aporten objectivitat i precisió a l'avaluació. Igual que els portafolis, faciliten l'autoavaluació i la coavaluació entre iguals i, per tant, la reflexió crítica per a aconseguir l'autonomia de l'alumnat.

Els continguts i els criteris d'avaluació s'han seqüenciat de forma progressiva per a afavorir la seua identificació i l'avaluació dels aprenentatges bàsics de cada nivell. Això facilita la programació d'activitats de reforç o ampliació, així com la realització d'adaptacions curriculars per a la inclusió de l'alumnat amb necessitats específiques.

Gran part dels supòsits educatius que incorpora el model competencial han estat presents des de fa temps en les aules de música. Són molts els professors i professores que, superant plantejaments caducs de l'ensenyança, han sabut fer de l'aula un lloc viu i estimulant per a l'alumnat com a principal protagonista. Aules en què el gaudi davant de l'escolta es multiplica a través de l'expressió compartida i culmina amb la comprensió de la riquesa del mateix llenguatge i la varietat del fet musical, tan essencial per al ser humà. De la mateixa manera, l'obertura a la societat ja està molt arrelada en molts centres, els professors dels quals no dubten a traure la música de les aules (en concerts dins i fora del

centre, participant en festivals i intercanvis...), conscients de la seua transcendència per a la motivació de l'alumnat. És temps de sumar-se a les noves propostes i enriquir eixe bon fer incorporant nous elements sobre com ensenyar i avaluar. Un dels aspectes, no sempre ben resolt en la pràctica, que podria potenciar-se amb l'enfocament competencial és la interdisciplinarietat. Cada dia és més urgent superar la parcel·lació del saber que implica la distribució en àrees i matèries que no es correspon amb la realitat que rodeja l'alumnat. El treball en equip del professorat i la realització de projectes compartits, a pesar de la complexitat organitzativa que comporten, aporten un gran valor formatiu. Des de la música, sense perdre la perspectiva de la matèria, han d'explorar-se les múltiples possibilitats de trobada i relació amb la resta d'àrees i llenguatges a través de les competències clau.

Hui en dia vivim un canvi d'època del qual l'educació no pot romandre al marge. Per a això, és més urgent que mai el treball conjunt d'un professorat que considere l'alumne com el verdader protagonista de l'educació i aprofite tots els vessants possibles que li ofereix la seua matèria, en este cas, la Música.

2. Objectius de l'etapa vinculats a la matèria

L'Educació Secundària Obligatòria contribuirà a desenvolupar en els alumnes i les alumnes les capacitats que els permeten:

- a) Assumir responsablement els seus deures; conèixer i exercir els seus drets en el respecte als altres; practicar la tolerància, la cooperació i la solidaritat entre les persones i grups; exercitar-se en el diàleg consolidant els drets humans i la igualtat de tracte i d'oportunitats entre dones i homes, com valors comuns d'una societat plural, i preparar-se per a l'exercici de la ciutadania democràtica.
- b) Desenvolupar i consolidar hàbits de disciplina, estudi i treball individual i en equip com a condició necessària per a una realització eficaç de les tasques de l'aprenentatge i com a medi de desenvolupament personal.
- c) Valorar i respectar la diferència de sexes i la igualtat de drets i oportunitats entre ells. Rebutjar la discriminació de les persones per raó de sexe o per qualsevol altra condició o circumstància personal o social. Rebutjar els estereotips que suposen discriminació entre homes i dones, així com qualsevol manifestació de violència contra la dona.
- d) Enfortir les seues capacitats afectives en tots els àmbits de la personalitat i en les seues relacions amb els altres i resoldre pacíficament els conflictes, així com rebutjar la violència, els prejudis de qualsevol tipus i els comportaments sexistes.

- e) Desenvolupar destreses bàsiques en la utilització de les fonts d'informació per a, amb sentit crític, incorporar nous coneixements. Adquirir una preparació bàsica en el camp de les tecnologies, especialment les de la informació i la comunicació.
- f) Concebre el coneixement científic com un saber integrat, que s'estructura en diferents disciplines, així com conèixer i aplicar els mètodes per a identificar els problemes en els diversos camps del coneixement i de l'experiència.
- g) Desenvolupar l'esperit emprenedor i la confiança en un mateix, la participació, el sentit crític, la iniciativa personal i la capacitat per a aprendre a aprendre, planificar, prendre decisions i assumir responsabilitats.
- h) Comprendre i expressar amb correcció, oralment i per escrit, a la llengua castellana i, si n'hi haguera, a la llengua cooficial de la comunitat autònoma, textos i missatges complexos, i iniciar-se en el coneixement, la lectura i l'estudi de la literatura.
- i) Comprendre i expressar-se en una o més llengües estrangeres de manera apropiada.
- j) Conèixer, valorar i respectar els aspectes bàsics de la cultura i la història pròpies i dels altres, així com el patrimoni artístic i cultural.
- k) Conèixer i acceptar el funcionament del mateix cos i el dels altres, respectar les diferències, reforçar els hàbits de cura i salut corporals i incorporar l'educació física i la pràctica de l'esport per a afavorir el desenvolupament personal i social. Conèixer i valorar la dimensió humana de la sexualitat en tota la seua diversitat. Valorar críticament els hàbits socials relacionats amb la salut, el consum, la cura dels éssers vius i el medi ambient, i contribuir així a la seua conservació i millora.
- l) Apreciar la creació artística i comprendre el llenguatge de les diferents manifestacions artístiques, utilitzant diversos mitjans d'expressió i representació.

A més a més, els objectius d'àrea es poden resumir en els següents:

1. Desenvolupar l'audició musical a través del reconeixement dels paràmetres del so i els elements bàsics de llenguatge musical.
2. Manejar els elements de representació gràfica de la música en la lectura i escriptura musical.
3. Desenvolupar la capacitat d'improvisació musical.

4. Dominar nocions bàsiques de composició i formes d'organització musical.
5. Interpretar musicalment obres senzilles desenvolupant les seues capacitats i habilitats musicals i de treball en grup.
6. Respectar les creacions musicals pròpies i alienes.
7. Investigar les possibilitats sonores d'objectes i les diferents fonts.
8. Discriminar auditivament els diferents instruments, les veus i les seues agrupacions.
9. Desxifrar el codi musical en la lectura de partitures.
10. Valorar el silenci en l'audició musical.
11. Discernir diferents tipus de música i la seua procedència cultural.
12. Descriure l'organització i l'estructuració musical d'una obra interpretada en viu o gravada.
13. Localitzar i interioritzar situacions en les quals es produïx un ús indiscriminat del so i proposar solucions.
14. Relacionar la música amb altres disciplines.
15. Mostrar interès per músiques de diferents cultures i diversificar les preferències musicals.
16. Conèixer el patrimoni cultural espanyol i adoptar una actitud de conservació i transmissió del mateix.
17. Desenvolupar una actitud crítica i una capacitat d'argumentació i raonament en qüestions musicals.
18. Valorar la música actual desenvolupant una capacitat d'anàlisi crítica i interès pels seus elements creatius i innovadors.
19. Manejar les eines tecnològiques en l'enregistrament, la reproducció, la creació o la interpretació musical.
20. Utilitzar els recursos informàtics com mitjans d'aprenentatge i investigació del fet musical.

3. Competències

En la descripció del model competencial, incloem el marc de descriptors competencials ja que suposen una reflexió i reconfiguració dels continguts des d'un enfocament d'aplicació que permeta l'entrenament de les mateixes. Les competències no s'estudien, ni s'ensenyen, s'entrenen. Per a això hem de generar tasques d'aprenentatge on permetem als alumnes l'aplicació del coneixement mitjançant metodologies d'aula actives.

Abordar cada competència de manera global en cada unitat didàctica és inabastable per a això cada una es trenca en indicadors, grans pilars que permeten descriure-la d'una manera més precisa. Podem trobar entre 3 i 6 indicadors per competència.

Cada indicador continua sent encara massa general pel que el trenquem en la qual cosa hem cridat descriptors de la competència que «descriuen» a l'alumne competent en aquest àmbit. Per cada indicador trobarem entre 3 i 6 descriptors redactats en infinitiu.

En cada unitat didàctica concretarem el descriptor en acompliments competencials redactats en tercera persona de present indicatiu. L'acompliment serà l'aspecte concret de la competència que podrem entrenar i avaluar de manera explícita en la unitat, serà concret i objectivable i ens indica que hem d'observar en les activitats dissenyades per al seu entrenament.

Per al seu desenvolupament partim d'un marc de descriptors competencials definit per al projecte aplicable a tota assignatura i curs.

Respectant el tractament específic en algunes àrees, els **elements transversals**, tals com, la comprensió lectora, l'expressió oral i escrita, la comunicació audiovisual, les tecnologies de la informació i la comunicació, l'emprenedoria i l'educació cívica i constitucional es treballaran des de totes les àrees possibilitant i fomentant que el procés d'ensenyament-aprenentatge dels alumnes siga el més complet possible.

D'altra banda, el desenvolupament de **valors** presents també en totes les àrees ajudarà que els nostres alumnes aprenguen a espavilar-se des d'uns determinats valors que construïsquen una societat ben consolidada en la qual tots puguem viure.

La diversitat d'alumnes amb els seus estils d'aprenentatge diferent, ens portaran a treballar des de les **diferents potencialitats** que tenen, basant-nos sempre en les seues fortaleces per a poder donar resposta a les seues necessitats.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

L'àrea de Música contribueix a aquesta competència de manera significativa perquè promou conductes i l'adquisició de valors responsables per al bé comú immediat pel que fa a la cura del medi ambient, per a aconseguir un entorn lliure de sorolls i de la contaminació acústica i també a través de l'aplicació de mètodes propis de la racionalitat científica i les destreses tecnològiques en la creació i la millora d'instruments musicals i les seues formacions al llarg de la història i en totes les cultures del món.

Els descriptors que treballarem fonamentalment seran:

- Prendre consciència dels canvis produïts per l'home en l'entorn natural i les repercussions per a la vida futura.
- Generar criteris personals sobre la visió social de l'estètica del cos humà davant la cura saludable del mateix.
- Aplicar mètodes científics rigorosos per a millorar la comprensió de la realitat circumdant.
- Identificar i manipular amb precisió elements matemàtics (nombres, dades, elements geomètrics...) en situacions quotidianes.
- Aplicar les estratègies de resolució de problemes a qualsevol situació problemàtica.

Comunicació lingüística

La comunicació lingüística en l'àrea de Música serà el resultat de l'acció comunicativa dins de les pràctiques musicals i per l'expressió adequada de les mateixes idees en contextos comunicatius d'anàlisi, creació i interpretació i en el treball sobre la respiració, dicció, articulació i expressió adequades. A més, en el seu format no verbal, l'individu desenvolupa les seues capacitats comunicatives gràcies a les quals expandix la seua competència i la seua capacitat d'interacció amb altres individus.

Els descriptors que prioritzarem seran:

- Captar el sentit de les expressions orals: ordres, explicacions, indicacions, relats...

- Expressar oralment, de manera ordenada i clara, qualsevol tipus d'informació.
- Manejar elements de comunicació no verbal, o en diferents registres en les diverses situacions comunicatives.
- Produir textos escrits de diversa complexitat per al seu ús en situacions quotidianes o d'assignatures diverses.

En cas de centres bilingües o plurilingües que donen l'assignatura a una altra llengua:

- Mantindre converses a altres llengües sobre temes quotidians en diferents contextos.
- Utilitzar els coneixements sobre la llengua per a buscar informació i llegir textos en qualsevol situació.

Competència digital

Es contribuirà al desenvolupament de la competència digital, en l'elaboració de treballs d'investigació individuals i/o en grup, ja que implica l'ús creatiu, crític i segur de les Tecnologies de la Informació i la Comunicació; accedint, gestionant i manejant diferents motors de cerca i bases de dades i transformant aquesta informació en coneixement.

Per a això, en aquesta àrea, treballarem els següents descriptors de la competència:

- Fer servir diferents fonts per a la recerca d'informació.
- Utilitzar els diferents canals de comunicació audiovisual per a transmetre informacions diverses.
- Manejar eines digitals per a la construcció de coneixement.

Consciència i expressions culturals

A través de l'àrea els alumnes i les alumnes accediran a les diferents manifestacions sobre l'herència cultural i musical amb la concreció d'aquestes en

diferents autors i obres, així com en diferents gèneres i estils, desenvolupant la iniciativa, la imaginació i la creativitat expressades a través de codis artístics, comprnent el patrimoni cultural i artístic dels diferents períodes històrics, les seues característiques i les seues relacions amb la societat en la qual es creen, desenvolupant la capacitat i intenció d'expressar-se i comunicar idees. Implica conèixer, comprendre, apreciar i valorar, amb una actitud oberta i respectuosa, les diferents manifestacions musicals a través de l'estudi, anàlisi i la interpretació de les seues obres característiques.

Per la qual cosa en aquesta àrea, treballarem els següents descriptors:

- Mostrar respecte envers les obres més importants del patrimoni cultural a nivell mundial.
- Valorar la interculturalitat com una font de riquesa personal i cultural.
- Apreciar els valors culturals del patrimoni natural i de l'evolució del pensament científic.
- Expressar sentiments i emocions des de codis artístics.
- Apreciar la bellesa de les expressions artístiques i en el quotidià.
- Elaborar treballs i presentacions amb sentit estètic.

Competències socials i cíviques

Contribuirem a aquesta competència a través de la implicació i la interacció amb altres persones dins d'un grup, conforme a normes basades en el respecte mutu en totes les activitats musicals realitzades. Desenvolupa el sentit de la responsabilitat, mostrant comprensió i respecte als valors i idees alienes i la recepció reflexiva i crítica de la informació sobre les manifestacions i les activitats musicals.

Per a això entrenarem els següents descriptors:

- Conèixer i aplicar drets i deures de la convivència ciutadana en el context de l'escola.
- Desenvolupar capacitat de diàleg amb els altres en situacions de convivència i de treball i per a la resolució de conflictes.
- Aprendre a comportar-se des del coneixement dels diferents valors.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

Es proposaran als alumnes activitats que impliquen la capacitat de transformar les idees en actes pel desenvolupament d'actituds que comporten un canvi de mentalitat, capacitat de pensar de forma creativa, autoconeixement i autoestima, autonomia o independència, interès, esforç i esperit emprenedor, sentit crític i de la responsabilitat.

Els descriptors que entrenarem són:

- Dirimir la necessitat d'ajuda en funció de la dificultat de la tasca.
- Gestionar el treball del grup coordinant tasques i temps.
- Generar noves i divergents possibilitats des de coneixements previs del tema.
- Optimitzar l'ús de recursos materials i personals per a la consecució d'objectius.

Aprendre a aprendre

Contribuirem a la competència d'aprendre a aprendre, caracteritzada per l'habilitat per a iniciar, organitzar i persistir en l'aprenentatge, on la motivació i la confiança són crucials per a desenvolupar aprenentatges cada vegada més eficaços i a través de l'ampliació de les habilitats d'expressió, especialment presents en continguts relacionats amb la interpretació i la improvisació, tant individual com col·lectiva; així com mitjançant la generalització del seu cultiu en el temps de lleure.

Els descriptors per a aquesta competència seran:

- Gestionar els recursos i les motivacions personals en favor de l'aprenentatge.
- Desenvolupar estratègies que afavorisquen la comprensió rigorosa dels continguts.
- Prendre consciència dels processos d'aprenentatge

5. Unitats didàctiques

5.1. Organització

UD 1. L'ESPECTACLE MUSICAL

UD 2: LA REALITZACIÓ DE L'ESPECTACLE

UD 3: EL MUNTATGE DE L'ESPECTACLE

UD 4: LA REPRESENTACIÓ DE L'ESPECTACLE

5.2. Distribució temporal

4t d'ESO
1r trimestre
<p>UD 1. L'ESPECTACLE MUSICAL</p> <p>Els espectacles musicals. La trama argumental d'un espectacle musical. El tractament musical de l'argument: el guió. El text. Música original.</p> <p>UD 2: LA REALITZACIÓ DE L'ESPECTACLE</p> <p>Tècniques de preparació d'actors i tècnica vocal. L'espai de l'espectacle. Disseny escenogràfic. Disseny de vestuari. "Casting". Tècniques d'il·luminació. Disseny d'il·luminació per a un espectacle musical. Tècniques de so. Sonorització d'un espectacle.</p>

UD 3: EL MUNTATGE DE L'ESPECTACLE

La música. Conjunt instrumental i arranjaments.
Pràctica instrumental i vocal.
Expressió corporal.

3r trimestre

UD 4: LA REPRESENTACIÓ DE L'ESPECTACLE

El contacte amb el públic: on i quan.
Enregistrament audiovisual.
Avaluació dels resultats i objectius aconseguits.
Elaboració de productes finals.

6. Metodologia. Orientacions didàctiques

6.1. Metodologia general i específica

Treballar de manera competencial a l'aula suposa un canvi metodològic important; el docent passa a ser un gestor de coneixement de l'alumnat i l'alumne o alumna adquireix un grau de protagonisme més gran.

Els pilars fonamentals de l'ensenyament de la música són: l'anàlisi, l'audició i l'expressió i, per tant, la metodologia ha de dirigir-se a desenvolupar-les en les seues diferents manifestacions.

L'audició permet el gaudi de la música, facilita l'assimilació dels continguts i desenvolupa les capacitats perceptives per a augmentar la capacitat d'anàlisi i despertar l'interès. Aquests tres plans de l'audició s'han de potenciar mútuament perquè els coneixements tècnics milloren la percepció i el gaudi i aquests al seu torn milloren la comprensió i l'aprofundiment tècnic i analític.

L'expressió engloba la interpretació vocal, instrumental i corporal, la composició i la improvisació.

La interpretació vocal, en utilitzar l'instrument més immediat, la veu, permet una expressió directa i espontània i més imbricada en la personalitat de

cada alumne. És un vehicle idoni per a millorar la interiorització i la formació auditiva.

La interpretació instrumental és eix vertebrador entorn del qual s'organitzen els diferents continguts al llarg de cada curs i durant l'etapa. Açò és així perquè a més de millorar les destreses instrumentals, és capaç d'interconnectar continguts d'escolta, creació i improvisació, evolució històrica, de llenguatge musical, lecto-escritura, valors, etc. donant continuïtat als ensenyaments musicals.

La interpretació corporal, basada en els llaços entre el moviment corporal i el moviment musical, desenvolupa el sentit kinestèsic a través del qual, el moviment corporal es relaciona amb el moviment sonor, creant imatges audiomotrius que constituïxen un repertori de percepcions, que, al seu torn, permetrà enriquir la musicalitat de l'alumnat i afavorir l'autoconfiança i la superació d'inhibicions expressives.

Totes les activitats d'interpretació, no només responen a les necessitats expressives i individuals i com a canalitzador d'emocions, sinó també al plaer de participar i fer música en grup fomentant amb això l'autoestima, l'autonomia, la responsabilitat i els valors socials.

La improvisació a més de ser un medi d'expressió creativa i de reforç de l'autoestima i de la iniciativa personal es converteix en un recurs metodològic de gran importància per a explorar els elements del llenguatge musical i corporal i reforçar el pensament creatiu juntament amb la composició musical.

La composició, guiada o lliure, és la manifestació última de la interiorització dels continguts assimilats corresponents amb el nivell. A més de servir de curs expressiu i creatiu en qualsevol moment de l'aprenentatge, implica reflexió, selecció, estructuració, presa de decisions i tot això d'una manera lògica i crítica. També, és un vehicle ideal per a exercitar la lectura i l'escritura musical.

Per a instruir la selecció d'estratègies metodològiques seria convenient seguir als principals autors que han desenvolupat mètodes i sistemes didàctics d'educació musical: Orff, Kodály, Dalcroze, Willems, Elizalde, Emilio Molina, Julio Martínez, etc. per a la millor aplicació dels continguts a l'aula.

Necessitem entrenar de manera sistemàtica els procediments que conformen la bastida de l'assignatura. Si bé la finalitat de l'àrea és adquirir coneixements essencials que s'inclouen en el currículum bàsic, l'alumnat haurà de desenvolupar actituds conduents a la reflexió i l'anàlisi musical, els seus avantatges i les implicacions ètiques que en ocasions es plantegen. Per a això necessitem un cert grau **d'entrenament individual i treball reflexiu** de

procediments bàsics de l'assignatura: la comprensió lectora, l'expressió oral i escrita, l'argumentació en públic i la comunicació audiovisual.

En alguns aspectes de l'àrea, sobretot en aquells que pretenen la interpretació i l'expressió musical grupal, el **treball en grup col·laboratiu** aporta, a més de l'entrenament d'habilitats socials bàsiques i enriquiment personal des de la diversitat, una eina perfecta per a discutir i aprofundir en continguts d'aquest aspecte.

D'altra banda, cada alumne parteix d'unes potencialitats que defineixen les seues intel·ligències predominants, enriquir les tasques amb activitats que es desenvolupen des de la **teoria de les intel·ligències múltiples** facilita que tots els alumnes puguen arribar a comprendre els continguts que pretenem adquirir per al desenvolupament dels objectius d'aprenentatge.

En l'àrea de Música és indispensable la **vinculació a contextos reals**, així com generar possibilitats d'aplicació dels continguts adquirits. Per a això, les tasques competencials facilita aquest aspecte, que es podria complementar amb projectes d'aplicació dels continguts.

6.2. Recursos didàctics i organitzatius

- Instrumental Orff: per la pràctica instrumental i el treball de la improvisació melòdica.
- Instruments de xicoteta percussió: per la pràctica instrumental i el treball rítmic
- Bateria: treball rítmic.
- Baquetes de distints materials: per a la pràctica instrumental.
- Teclats: per a la pràctica instrumental i el treball melòdic.
- Projector i ordinador: per la lectura de notes, pel treball amb TIC, etc.
- Pissarra pautada.
- Papelòfons: per al treball dins l'aula.
- Materials de recolzament: llibre *Música para todos* de Julio Martínez (Ed. Piles), arranjaments diversos, etc.

6.3. Activitats i estratègies d'ensenyança i aprenentatge

Es potencien sobretot les activitats d' ensenyança i aprenentatge que creen hàbits procedimentals i actitudinals. Un volta assolits, es progressa en la recerca de l'autonomia de l'alumnat i en la inclusió de continguts conceptuals, en coherència amb el moment de maduresa de cada edat.

Les activitats d'ensenyament - aprenentatge treballen els fets d'escoltar, imitar, interpretar, improvisar, expressar-se corporalment, i llegir, escriure i compondre música. Partim d'una avaluació inicial a fi d'adequar els continguts als coneixements previs dels alumnes i adaptar la metodologia per aconseguir una millor atenció a la diversitat. La vivència de l'experiència musical no es planteja a partir d'un únic camí d'apropament, sinó des de les diferents vies representades per l'audició, la interpretació, la creació, la reflexió i el debat.

Audició/Anàlisi. Cal aprendre a escoltar –de la mateixa manera que cal aprendre a mirar un quadre–, i, per tant, ensenyar a seguir el fil del discurs musical, tot facilitant a l'alumnat les claus que n'afavoreixin la comprensió. La nostra tasca serà la de donar ajut per a que n'aprenquin a agrupar mínimes unitats d'informació, suggerir pautes per a trobar-li sentit, oferir pistes per a seguir atentament el desenvolupament de les idees musicals en el temps. Les activitats d'audició es presenten guiades, però de manera que deixen la porta oberta a l'observació d'altres fets musicals no explicitats en els materials de l'alumne, però inherents a l'estructura compositiva.

Interpretació. La pràctica de la expressió i la interpretació musical, donades les seues característiques, permet el treball individual, en petit grup o amb el grup classe. Permet que l'alumnat, al llarg de la etapa de secundària pugua potenciar, tant l'aprenentatge cognitiu, com el sensorial – motriu, o el social – afectiu. El cognitiu, a través del coneixement dels instruments, les seues característiques i la seua tècnica específica. Lo sensorial – motriu, en quant permet la estimulació dels sentits i el treball motriu amb la aplicació de les tècniques. I, lo social – afectiu, perquè afavoreix la realització d'activitats grupals que permeten la integració de tots i totes, la expressió d'idees, sensacions, experiències i vivències. Així doncs, la expressió instrumental ofereix una visió global de la música i del desenvolupament dels distints àmbits de coneixement. Els alumnes que dominen amb més precisió la lecto-escriptura serviran d'elements dinamitzadors i se'ls hi poden assignar les parts més difícils. D'aquesta manera, amb el repartiment de papers se soluciona la diversitat d'habilitats i preferències de l'alumnat. Cantar és un mitjà d'expressió musical natural i directe; amb el cant no hi ha intermediari entre la música i la persona, ja que l'instrument és el propi cos. Encara que el cant siga en part un fenomen espontani, l'educació de la veu augmenta la sensació de benestar amb el propi

instrument, en millora el rendiment i descobreix a l'alumnat un ventall de possibilitats expressives. Però no es pot perdre de vista que abans d'introduir la tècnica vocal, cal crear-ne la necessitat. Si el grup classe no està acostumat a cantar, cal concentrar els primers esforços a fer sortir la veu, tant se val quina sigui. La manca de costum, la timidesa, els prejudicis, la inseguretad, poden afectar la llibertat de l'alumnat per jugar, explorar i fer música amb la pròpia veu. El primer objectiu ha de ser, doncs, el d'alliberar la veu, sense preocupar-se de moment per la qualitat del so.

Creació. Podem establir un seguit de punts que interactuen en una programació curricular basada en la creativitat, i que enriqueixen l'activitat pedagògica i el procés d'aprenentatge a l'aula, alhora que desenvolupen tot un seguit de continguts d'actitud, valors i normes que la situen com una eina molt potent en el desenvolupament integral dels nostres alumnes. La creació potencia hàbits d'auto superació i incrementa l'autoestima. En un context apropiat, on les aportacions de tots els alumnes són valorades positivament i incloses o reconduïdes en la dinàmica de la classe de música, és fàcil que els alumnes se sentin estimulats i valorats i, fins i tot, els més tímids o troben l'espai necessari on expressar-se amb llibertat. La superació de les dificultats, a partir de la presa de decisions, individuals o col·lectives, potencien les actituds positives envers un mateix i el propi entorn. La creació fomenta el diàleg com a eina bàsica en la resolució de conflictes i desenvolupa la capacitat d'escoltar i respectar les opinions dels altres. La major part d'activitats es realitzen de forma conjunta amb el grup gran. Per tant, això obliga a actituds de diàleg, que el mestre guia i supervisa, i a actituds de respecte envers les propostes de la resta de companys. També facilita la capacitat d'escoltar música activament. Diguem que el fet de crear i interpretar la pròpia música, obliga als alumnes a utilitzar recursos que no estan tan lluny dels que utilitzen els compositors en les seves obres. Mentre creen, conceptes com textura, estructura, repetició, imitació, variació...van apareixent de forma quasi espontània, per tant, són més capaços d'identificar aquests elements quan escolten música. I com no, trenca tabús i prejudicis envers els més diversos estils musicals. Per acabar, direm que la creació musical educa en els valors propis d'individus amb ments obertes i receptives. Començant pels professors, una programació basada en aquests aspectes, obliga a una aproximació gairebé infantil, de descoberta, manipulació i entusiasme. No es valoren tant els coneixements, sinó la capacitat d'enriquir el grup i enriquir-se un mateix amb les pròpies aportacions i les dels altres. Això sí, l'ensenyant ha de ser capaç de conduir aquest procés arribant a síntesis i conclusions que fomentin el progrés de l'alumnat, i situant-los sempre en un estadi més elaborat del que han assolit. Les activitats de creació i composició musical es plantegen per fer-les en grup, a fi de fomentar l'aprenentatge cooperatiu.

6.4. Activitats complementàries i extraescolars

Tenint en compte la situació excepcional en que ens trobem referent al COVID-19, no es realitzaran activitats complementàries ja que no podem garantir el compliment de les mesures de seguretat.

7. Avaluació de l'alumnat

7.1. Criteris d'avaluació (incloent-hi els dels alumnes amb necessitats educatives especials, havent adequat abans els objectius generals dels continguts per a ells)

BLOC 1. INTERPRETACIÓ I CREACIÓ

1. Improvisar i interpretar estructures musicals elementals construïdes sobre les maneres i les escales més senzilles i els ritmes més comuns.
2. Conèixer els principis bàsics dels procediments compositius i les formes d'organització musical.
3. Mostrar interès pel desenvolupament de les capacitats i les habilitats tècniques com a medi per a les activitats d'interpretació, acceptant i complint les normes que regeixen la interpretació en grup i aportant idees musicals que contribuïsqen al perfeccionament de la tasca comuna.
4. Mostra interès pel coneixement i la cura de la veu, el cos i els instruments.
5. Canta peces vocals proposades aplicant tècniques que permeten una correcta emissió de la veu.
6. Coneix i posa en pràctica les tècniques de control d'emocions a l'hora de millorar els seus resultats en l'exposició davant d'un públic.
7. Demostrar interès per les activitats de composició i improvisació i mostrar respecte per les creacions dels seus companys.
8. Participar activament i amb iniciativa personal en les activitats d'interpretació, assumint diferents rols, intentant concertar la seua acció amb la de la resta del conjunt, aportant idees musicals i contribuint al perfeccionament de la tasca en comú.
9. Practica, interpreta i memoritza peces vocals, instrumentals i danses de diferents gèneres, estils i cultures, apreses per imitació i a través de la lectura de partitures amb diverses formes de notació, adequades al nivell.

10. Participa de manera activa en agrupacions vocals i instrumentals, col·laborant amb actituds de millora i compromís i mostrant una actitud oberta i respectuosa.

BLOC 2. ESCOLTA

1. Identificar i descriure els diferents instruments, veus i les seues agrupacions.
2. Diferencia les sonoritats dels instruments més característics de la música popular moderna, del folklore, i d'altres agrupacions musicals.
3. Explora i descobreix les possibilitats de la veu i els instruments.
4. Llegir diferents tipus de partitures en el context de les activitats musicals de l'aula com a suport a les tasques d'audició.
5. Valorar el silenci com a condició prèvia per a participar en les audicions.
6. Mostra interès per conèixer músiques d'altres èpoques i cultures.
7. Identificar i descriure, mitjançant l'ús de diferents llenguatges (gràfic, corporal o verbal), alguns elements i formes d'organització i estructuració musical (ritme, melodia, textura, timbre, repetició, imitació, variació) d'una obra musical interpretada en viu o gravada.
8. Descriu els diferents elements de les obres musicals proposades.
9. Utilitza amb autonomia diferents recursos com a suport a l'anàlisi musical.
10. Pren consciència de la contribució de la música a la qualitat de l'experiència humana, mostrant una actitud crítica davant del consum indiscriminat de música.

BLOC 3. CONTEXTOS MUSICALS I CULTURALS

1. Realitzar exercicis que reflectisquen la relació de la música amb altres disciplines.
2. Reconeix diferents manifestacions de la dansa.
3. Distingix les diverses funcions que complix la música en la nostra societat.
4. Demostrar interès per conèixer músiques de diferents característiques, èpoques i cultures, i per ampliar i diversificar les mateixes preferències musicals, adoptant una actitud oberta i respectuosa.
5. Mostra interès per conèixer els diferents gèneres musicals i les seues funcions expressives, gaudint-ne com a oient amb capacitat selectiva.
6. Practica, interpreta i memoritza peces vocals, instrumentals i danses.

7. Fa servir un vocabulari adequat per a descriure percepcions i coneixements musicals.
8. Comunica coneixements, judicis i opinions musicals de forma oral i escrita amb rigor i claredat.
9. Mostrar interès i actitud crítica per la música actual, els musicals, els concerts en viu i les noves propostes musicals, valorant els elements creatius i innovadors dels mateixos.
10. Utilitza diverses fonts d'informació per a indagar sobre les noves tendències, representants, grups de música popular etc., i realitza una revisió crítica de les esmentades produccions.

BLOC 4. MÚSICA I TECNOLOGIES

1. Utilitzar amb autonomia els recursos tecnològics disponibles, demostrant un coneixement bàsic de les tècniques i procediments necessaris per a gravar, reproduir, crear, interpretar música i realitzar senzilles produccions audiovisuals.
2. Coneix algunes de les possibilitats que oferixen les tecnologies i les utilitza com eines per a l'activitat musical.
3. Utilitzar de manera funcional els recursos informàtics disponibles per a l'aprenentatge i indagació del fet musical.
4. Utilitza amb autonomia les fonts i els procediments apropiats per a elaborar treballs sobre temes relacionats amb el fet musical.

BLOC 5. ELEMENTS TRANSVERSALS A LA MATÈRIA

1. Interpretar textos orals del nivell educatiu procedents de fonts diverses utilitzant les estratègies de comprensió oral per a obtindre informació i aplicar-la en la reflexió sobre el contingut, l'ampliació dels seus coneixements i la realització de tasques d'aprenentatge.
2. Expressar oralment textos prèviament planificats, de l'àmbit personal, acadèmic, social o professional, amb una pronunciació clara, aplicant les normes de la prosòdia i la correcció gramatical del nivell educatiu i ajustats a les propietats textuais de cada tipus i situació comunicativa, per a transmetre de forma organitzada els seus coneixements amb un llenguatge no discriminatori.

3. Participar en intercanvis comunicatius de l'àmbit personal, acadèmic, social o professional aplicant les estratègies lingüístiques i no lingüístiques del nivell educatiu pròpies de la interacció oral utilitzant un llenguatge no discriminatori.
4. Reconèixer la terminologia conceptual de l'assignatura i del nivell educatiu i utilitzar-la correctament en activitats orals i escrites de l'àmbit personal, acadèmic, social o professional.
5. Llegir textos de formats diversos i presentats en suport paper i digital, utilitzant les estratègies de comprensió lectora del nivell educatiu per a obtenir informació i aplicar-la en la reflexió sobre el contingut, l'ampliació dels seus coneixements i la realització de tasques d'aprenentatge.
6. Escriure textos de l'àmbit personal, acadèmic, social o professional en diversos formats i suports, cuidant els seus aspectes formals, aplicant les normes de correcció ortogràfica i gramatical del nivell educatiu i ajustats a les propietats textuais de cada tipus i situació comunicativa, per a transmetre de forma organitzada els seus coneixements amb un llenguatge no discriminatori.
7. Buscar i seleccionar informació en diverses fonts de forma contrastada i organitzar la informació obtinguda mitjançant diversos procediments de síntesis o presentació dels continguts; per a ampliar els seus coneixements i elaborar textos de l'àmbit personal, acadèmic, social o professional i del nivell educatiu, citant adequadament la seua procedència.
8. Realitzar de manera eficaç tasques o projectes, tindre iniciativa per a emprendre i proposar accions sent conscient es les seues fortaleses i febleses, mostrar curiositat i interès durant el seu desenvolupament i actuar amb flexibilitat buscant solucions alternatives.
9. Planificar tasques o projectes, individuals o col·lectius, fent una previsió de recursos i temps ajustada als objectius proposats, adaptar-ho a canvis i imprevistos transformant les dificultats en possibilitats, avaluar amb ajuda de guies el procés i el producte final i comunicar de manera personal els resultats obtinguts.
10. Buscar i seleccionar informació sobre els entorns laborals, professions i estudis vinculats amb els coneixements del nivell educatiu, analitzar els coneixements, habilitats i competències necessàries per al seu desenvolupament i comparar-les amb les seues pròpies aptituds i interessos per a generar alternatives davant la presa de decisions vocacional.

11. Participar en equips de treball per a aconseguir metes comunes assumint diversos rols amb eficàcia i responsabilitat, fer costat a companys i companyes demostrant empatia i reconeixent les seues aportacions i utilitzar el diàleg igualitari per a resoldre conflictes i discrepàncies.
12. Buscar i seleccionar informació, documents de text, imatges, bandes sonores, vídeos, etc. a partir d'una estratègia de filtrat i de forma contrastada en mitjans digitals com a banc de sons, pàgines web especialitzades, diccionaris i enciclopèdies online o bases de dades especialitzades, etc., registrant-la en paper de manera acurada o emmagatzemant-la digitalment en dispositius informàtics i serveis de la xarxa.
13. Col·laborar i comunicar-se per a construir un producte o tasca col·lectiva filtrant i compartint informació i continguts digitals i utilitzant l'eines de comunicació TIC, serveis de la web social i entorns virtuals d'aprenentatge. Aplicar bones formes de conducta en la comunicació i previndre, denunciar i protegir a uns altres de les males pràctiques com el ciberassetjament.
14. Crear i editar continguts digitals com a documents de text, presentacions multimèdia i produccions audiovisuals amb sentit estètic utilitzant aplicacions informàtiques d'escriptori o serveis de la web per a una millor comprensió dels continguts treballats, coneixent com aplicar els diferents tipus llicències.

7.2. Instruments d'avaluació

- Registre d'observació: pràcticament tots els dies es pren registre del treball de l'alumna o alumne obtenint entre 0 i 2 punts segons el seu treball i el seu progrés. L'alumne o alumna obté 1 punt si s'esforça en el seu treball però no aconsegueix els resultat esperat, obté 2 punts si el seu treball millora i obté el resultat esperat, i no obté cap punt si no treballa o no s'aprècia un esforç.
- Rúbriques.
- Registres de àudio i de vídeo.
- Representacions teatrals en públic.

7.3. Criteris de qualificació i promoció

Per a cada competència bàsica, s'assignen els següents percentatges:

1. Competència iniciativa i esperit emprenedor (CAIP 20%)
2. Competència social i cívica (CSC 10%)
3. Competència lingüística (CCL 10%)
4. Competència consciència i expressions culturals (CCA 20%)
5. Competència aprendre a aprendre (CAA 20%)
6. Competència matemàtica i competències bàsiques en ciències i tecnologia (CM 10%)
7. Competència digital (CD 10%)

La nota final serà la nota mitjana de totes les avaluacions sempre que l'alumne o alumna haja obtingut com a mínim un 4 en cada avaluació. En el cas en què la nota obtinguda en alguna avaluació siga inferior a 4, l'alumne o alumna haurà de recuperar l'avaluació o avaluacions per a que es Puga fer el càlcul de la mitjana.

En cas de no recuperar l'avaluació o avaluacions en les que ha obtingut una nota inferior a 4, l'alumne o alumna podrà recuperar el curs en l'avaluació extraordinària.

7.4. Activitats de reforç, d'ampliació i de recuperació per a pendents

Les mesures educatives complementàries per als alumnes que no hagin superat l'àrea de música seran les següents:

- Per als alumnes que han de repetir i tenien l'àrea de música suspesa, es farà un seguiment especial dels seus quaderns d'activitats i es proposaran els exercicis complementaris referits als continguts i objectius d'àrea que no estaven superats.
- Per als alumnes que han promocionat i segueixen cursant música hauran d'aprovar un trimestre per tal de recuperar el curs anterior o bé presentar un treball en la 2a avaluació sobre el continguts treballats a l'aula referits al curs que no han superat. També hauran de realitzar una prova interpretativa d'una peça escollida per ells mateix extreta del repertori treballat a l'aula. Els treballs comptaran amb un 60% de la nota i la interpretació amb un 40%.

– Per als alumnes que han promocionat de curs, però no cursen l'assignatura de música en 4t d'ESO hauran de presentar un treball per cada avaluació sobre qüestions i temes (prèviament consultats amb la Cap de Departament), referits a la música. Aquests temes podran ser sobre temàtiques musicals diverses. A més hauran de fer una interpretació d'una peça del repertori treballat a l'assignatura. Els treballs comptaran amb un 60% de la nota i la interpretació amb un 40%.

8. Mesures d'atenció a l'alumnat amb necessitats específiques de recolzament educatiu o amb necessitat de compensació educativa

Les propostes que a continuació es detallen es basen en la idea de que la diversitat reforça el comportament del grup-classe i ofereix a tothom oportunitats d'integrament i d'aprenentatge. Activitats de treball cooperatiu en les quals el resultat final depenga de la coordinació i col·laboració en grup, tal com les activitats corals, la formació de conjunts instrumentals, les coreografies de danses, etc. Estratègies socio-afectives que contribuïsquen al desenvolupament d'actituds positives: valoració del cos, la veu, les possibilitats d'expressió i comunicació. Presentació d'activitats que permeten distints graus de realització, procurant que s'assimilen les idees fonamentals o continguts mínims; aquells que sense esforç aconseguisquen els objectius dedicaran més temps a aprofundir en els coneixements adquirits, ampliant i investigant, sense oblidar què, en el tractament de la diversitat cal ser flexibles i aplicar les estratègies segons el criteri discret del professor, per a evitar que l'alumne se senta discriminat o catalogat com algú especial, tant positiva com negativament.

Diversitat d'interessos. A l'aula de música es pot donar la coincidència en un mateix grup classe d'alumnes que estudien i/o practiquen un instrument de manera extraescolar amb altres que tan sols han fet música a Primària. Això suposa en els primers un domini superior del llenguatge musical, independentment de les seves capacitats en brut, que poden ser semblants a les dels alumnes que no tenen aquesta pràctica. Cal recollir informació sobre l'experiència musical de l'alumnat, per tenir-la present també en el repartiment de tasques i parts que s'han d'interpretar. El repertori d'audicions i peces per interpretar vol ser tan divers com es pugui. La finalitat és donar a conèixer a l'alumnat un ampli ventall d'estils musicals i alhora tocar de prop una multiplicitat de gustos i empaties. Les activitats d'ampliació poden alimentar també la diversitat d'interessos i de capacitats. Es fan propostes obertes per treballar individualment o en grup, i que es poden desprendre d'algunes activitats, segons l'interès i la motivació mostrats en cada moment per l'alumnat.

Diversitat d'aptituds o capacitats. En este cas s'hauran de realitzar adaptacions curriculars no significatives o si cal significatives (ACIS). La major part del repertori admet diferents nivells d'aprofundiment o complexitat. Una gran part de les peces o els exercicis per interpretar, tant vocals com instrumentals, es presenten amb suggeriments per afegir-hi línies melòdiques o rítmiques d'acompanyament, de dificultat diversa. Això permet una interpretació adaptada a la personalitat de cada grup classe, i alhora, una distribució de papers segons les habilitats individuals de l'alumnat: els nois i les noies poden executar des d'un senzill obstinat rítmic fins a una part solística melòdica o rítmica; des d'un fragment tancat i que, per tant, es pot haver preparat prèviament, a una improvisació; des d'un fragment cantat a un d'adaptat a l'instrument preferit, etc. Com que la interpretació d'una peça musical funciona com un engranatge, l'esforç i les possibilitats de tots contribuiran igualment a l'èxit i l'efecte global de la peça. Les activitats permeten una gran flexibilitat a l'hora d'aplicar-les i adaptar-les, tant individualment com en el grup classe.

Per discapacitat. Les discapacitats motrius difícilment han de ser un fre a l'expressió musical ja que les propostes d'activitats permeten una gran flexibilitat d'aplicació. En el cas de la dansa caldrà tenir previst un paper alternatiu, però igualment participatiu, per a aquest tipus d'alumnat. Els materials es poden adaptar al llenguatge Braille per a l'alumnat amb discapacitats visuals

9. Elements transversals

9.1. Foment de la lectura

D'acord amb el que estableix l'Ordre 44/2011, de 7 de juny, per la qual es regulen els plans per al foment de la lectura en els centres docents de la Comunitat Valenciana, el Departament de Música de l'IES Andreu Sempere presenta una proposta d'actuacions per millorar la competència lingüística en castellà i valencià.

La premissa inicial és que per dur endavant actuacions de millora s'han d'optimitzar els recursos disponibles. Necessitem dedicar més temps per treballar amb l'alumnat però no podem augmentar la càrrega lectiva de les diferents matèries. Com ho fem?.

Una primera actuació seria consensuar entre les àrees de Lengua Castellana i Valencià un Currículum Integrat de Llengües (CIL) que fixe en les etapes de l'ensenyament obligatori els objectius, els continguts i els criteris d'avaluació per a cadascuna de les àrees. Amb la seqüenciació de continguts i

critèris d'avaluació s'evitarien duplicitats en les dues àrees i s'optimitzaria el temps dedicat al desenvolupament de determinades habilitats.

Una aplicació correcta del CIL evita repeticions sistemàtiques de continguts ja que no s'anticipen aprenentatges i s'atenen continguts específics de les llengües no vehiculars de l'ensenyament. D'aquesta manera es propicia una major rendibilitat dels recursos destinats a la tasca d'ensenyament de les llengües curriculars.

La finalitat del CIL és millorar l'ensenyament i aprenentatge de les llengües la qual cosa fa recomanable que el professorat de llengües estrangeres, i també de clàssiques, participe de la tasca de plantejar l'enfocament de l'ensenyament i aprenentatge de les llengües de manera global. Evidentment també la finalitat és millorar l'ensenyament i aprenentatge de les altres àrees no lingüístiques perquè la llengua és l'instrument amb el qual s'adquireixen els continguts d'aquestes àrees no lingüístiques.

La necessitat de coordinar esforços comuns entre diferents àrees lingüístiques obliga el professorat a: coordinar programes i plantejaments didàctics d'una i de l'altra àrea; seqüenciar els objectius, els continguts i els criteris d'avaluació de manera conjunta per contribuir al desenvolupament de la competència comunicativa dels aprenents; assegurar una correcta transferència dels aprenentatges de l'alumnat. Tal vegada no és necessari que cada departament indique títols de llibres com a lectura obligatòria però sí seria interessant que, cada mes, les diferents assignatures proposaren lectures més breus a mode d'entrenament, com les de El País de los estudiantes que, fins i tot, tenen el qüestionari de comprensió lectora preparat. Això proporciona experiències lectores més motivadores, contínues, amb una temàtica més variada, etc [s'adjunta exemple: "Franz Liszt sí sabia lo que eran los fans"].

Actuacions de Foment de la Lectura

Revista Escolar: una possibilitat de treball en projectes de premsa escolar seria que l'alumnat que es matricula en Taller Monogràfic d'Investigació haja de participar en elaboració en grup d'un número de la revista del centre . Així, aquest tipus d'activitats aprofiten per reciclar els coneixements rebuts en productes que obliguen a treballar en grup en activitats creatives que impliquen exercicis de comprensió lector i expressió escrita.

Tractament Integrat de Llengua i Continguts (TILC). Aquí es tractaria de seguir les pròpies recomanacions de la Conselleria d'Educació que no sabem perquè no s'impulsen amb una major força.

<http://www.edu.gva.es/ocd/sedev/val/tilc.htm>

LECTURES RECOMANADES

Per fomentar la lectura, el Departament de Música proposa, de manera prioritària, seleccionar articles de premsa sobre temàtiques musicals diverses que es llegiran al llarg del curs, treballant la comprensió lectora i realitzant exercicis o resums. A mode d'exemple, ens resulten especialment interessants els articles de *El País de los Estudiantes* que ja incorporen activitats de lectura i qüestionaris.

A més a més, a 4t d'ESO l'alumnat ha de llegir el llibret de *Mamma mia*, adaptació del musical realitzada per Jesús Martínez.

9.2. Comprensió lectora

Comprensió de textos orals: proposar activitats sobre diferents fonts i tipologies textuais (programes de ràdio i televisió, documentals, muntatges audiovisuals, conferències, cançons, anuncis publicitaris).

Comprensió de textos escrits: augmentar els exercicis de comprensió lectora.

9.3. Expressió oral i escrita

Compromís d'escriptura correcta: tots els departaments inclouran entre els seus criteris d'avaluació (intentant aplicar-lo) un referit a la correcció lingüística de manera que, per exemple un 10% de la nota estiga relacionat amb el respecte a la norma ortogràfica, la correcció lèxica i gramatical, la presentació dels treballs i el respecte pel termini de lliurament.

Expressió oral i escrita: l'alumnat ha de produir textos escrits de caràcter divers d'acord amb les especificitats de cada àrea curricular (textos creatius, textos per a la vida quotidiana, cartes, correus electrònics, etc) a més de potenciar les activitats d'expressió oral.

9.4. Comunicació audiovisual

En la matèria es realitzen diverses activitats per a garantir l'intercanvi de missatges a través d'un sistema sonor i/o visual. Es tracta d'emprar un llenguatge múltiple amb una gran diversitat de codis constituents, que poden ser analitzats tant per separat com en conjunt.

La mediació tecnològica és un element indispensable en aquesta mena de comunicació.

9.5. TIC (incloent-hi mesures per a difondre les bones pràctiques en el seu ús)

El Departament de Música ha dotat des de fa anys l'aula de música amb eines TIC. Estes eines intenten apropar als alumnes a l'ús i adquisició de noves tecnologies per a la reproducció i enregistrament de la música.

9.6. Emprenedor/a

Des de la nostra programació hi ha que ajudar a que l'alumne aconseguisca diferents objectius en aquesta competència:

- Optimitzar recursos personals.
- Assumir les responsabilitats encomanades i donar compte d'elles.
- Ser constant en el treball, superant las dificultades.
- Dirimir la necessitat d' ajuda en funció de la dificultat de la tasca.
- Gestionar el treball del grup coordinant tasques i temps.
- Contagiar l'entusiasme per la tasca i tenir confiança en les possibilitats de aconseguir objectius.
- Prioritzar la consecució d' objectius grupals sobre els interessos personals.
- Generar noves i divergents possibilitats des de coneixements previs d'un tema.
- Configurar una visió de futur realista i ambiciosa.
- Mostrar iniciativa personal per iniciar o promoure accions noves.
- Assumir riscos en el desenvolupament de les tasques o projectes.
- Actuar amb responsabilitat social i sentit ètic en el treball.

9.7. Educació cívica i constitucional

Conèixer les activitats humanes, adquirir una idea de la realitat històrica a partir de distintes fonts, i identificar les implicacions que te viure en un Estat social i democràtic de dret refrendat per una constitució. Aplicar drets i deures de la convivència ciutadana en el context de l' escola.

10. Avaluació de la pràctica docent i indicadors de consecució, tant per a avaluar els aprenentatges de l'alumnat com els processos d'ensenyança i la pròpia pràctica docent

Per tal d'avaluar correctament la pràctica docent i el procés d'ensenyança es tindran en compte els següents aspectes:

- Organització i coordinació del grup.
- Planificació de la feina: dotació i distribució dels mitjans i del temps.
- Participació: ambient de treball i participatiu. Clima de tolerància, consens i aprovació d'acords. Implicació de l'alumnat. Procés d'integració en el treball. Relació i implicació dels pares. Relació entre iguals i entre alumnes i professora.

Respecte a l'avaluació del propi projecte curricular: a la fi d'establir una avaluació plena de tot el procés s'avaluaran els següents indicadors d'èxit:

- Desenvolupament en la classe de la programació.
- Relació entre objectius i continguts.
- Adequació dels objectius i continguts a les necessitats reals.
- Adequació dels mitjans i la metodologia amb les necessitats reals.
- Material disponible.
- Tipus d'alumnes.
- Relació: alumnes – professor/a.

Per a registrar les evidències d'aprenentatge vinculades als estàndards utilitzarem dossiers d'aprenentatge a l'aula. Al llarg de les diferents unitats didàctiques anirem planificant la realització i recollida de productes que mostre el nivell de consecució de l'estàndard i mostre l'evolució del mateix al llarg del curs.

El dossier d'aprenentatge és una eina d'avaluació del procés d'aprenentatge que consistix fonamentalment en la recollida d'evidències d'evolució de l'alumne, pot reglar-se la recollida d'evidències o deixar a a l'alumne que seleccione quins vol mostrar. Cada evidència porta una reflexió afegida sobre el treball realitzat, les dificultats trobades i objectius de millora

personal. El document del dossier d'aprenentatge pot realitzar-se en paper o format digital.

Les evidències que podem recollir en l'àrea de Música poden ser:

- Activitats del llibre o de la guia que treballen explícitament sobre els estàndards definits en la unitat.
- Mapes mentals o conceptuals elaborats pels alumnes.
- Productes d'aprenentatge dissenyats en tasques d'aplicació en un context real
- Proves escrites que recullen els estàndards d'aprenentatge.
- Problemes d'aplicació de continguts en els quals és necessari el desenvolupament del raonament lògic.
- Eines d'autoavaluació i coavaluació del treball a l'aula.

ANNEX I

1. **CONTINGUTS NO IMPARTITS EN EL CURS 19-20 A CAUSA DE LA SITUACIÓ EXCEPCIONAL DERIVADA DE L'ESTAT D'ALERTA**

En tots els cursos de 3r s'han impartit tots els continguts, ja que el projecte de "Músiques de l'Holocaust" estava desenvolupat completament perquè faltaven 15 dies per a concert a Madrid en el moment de la suspensió de les classes presencials.

El tercer trimestre estava previst treballar continguts que ja s'han impartit en altres cursos com tots aquells relacionats en les coreografies i les interpretacions vocals.

2. **RECUPERACIÓ DE LA MATÈRIA PER ALS ALUMNES QUE LA TENEN PENDENT DEL CURS ANTERIOR**

Els alumnes que tenen pendent aquesta assignatura i no estan cursant Música de 3r d'ESO, han d'enviar la gravació en vídeo de dues peces seleccionades lliurement entre el repertori treballat el curs Passat i una presentació feta amb PowerPoint o Presentacions Google que incloga la informació sobre la biografia de Petr Ginz i la repercusió de l'Holocaust en el món. Han d'enviar-ho per email a:

jmartinez@iesandreusempere.es o lbellvis@iesandreusempere.es

La data màxima d'entrega dels treballs de recuperació serà el 31 de gener de 2021.

3. **PLA ALTERNATIU DIGITAL**

En cas de suspensió de les classes presencials, o en aquells casos en què l'alumnat no Puga assistir al centre per motius justificats, podran continuar la seua formació des de la plataforma digital Aules.

En cas que no es Puga accedir a aquesta plataforma, podran continuar la seua formació en la plataforma digital Classroom.

En cas que siga necessari realitzar videoconferències s'emprarà la plataforma Webex.

Actualment tot l'alumnat ha accedit de forma favorable a Aules, per l'entrega de les tasques serà obligatòria per a tot l'alumnat per a aprovar la matèria de Música.

En aquells casos en què l'alumnat no dispose de dispositiu electrònic i/o connexió a internet, es podrà sol·licitar el material necessari per a poder realitzar les tasques en format PDF. Aquest material es podrà demanar contactant amb els professors de Música:

jmartinez@iesandreusempere.es (Jesús Martínez)

lbellvis@iesandreusempere.es (Lara Bellvis)